

Biblioteksstrategi 2010

Policy för tillgång till kunskap och kultur

Undervisningsministeriets publikationer 2003:1

Biblioteksstrategi 2010

Policy för tillgång till kunskap och kultur

Undervisningsministeriets publikationer 2003:1

Undervisningsministeriet • Mediekulturenheten,

Kultur-, idrotts- och ungdomspolitiska avdelningen 2003

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

Undervisningsministeriet
Mediekulturenheten /
Kultur-, idrotts- och ungdomspolitiska avdelningen
Sjötullsgatan 10, Helsingfors
PB 29
Statsrådet

www.minedu.fi

Layout: Osmo Leppälä / St. MIR

Bilderna: © Tavastehus stadsbibliotek

Tryckeri: Edita Prima Ab, Helsingfors 2003

ISBN 952-442-468-1

ISSN 1458-8110

Undervisningsministeriets publikationer 2003:1

Biblioteksstrategi 2010

Undervisningsministeriets policy för tillgång till kunskap och kultur.

Allmänna bibliotek

Innehållsförteckning

Resumé

Biblioteksstrategi 2010 - utgångspunkter

Biblioteksstrategins bakgrund	9
Värden	10
Vision	11
Hybridbibliotek	14
Utvidgade tjänster och samlingar	
Nya tjänster	
Målsättningar	16
Utmaningar och utvecklingsbehov	18

Åtgärder och åtgärdsförslag

Biblioteksstrategi	24
Strategins första skede: Åtgärdsprogrammet	25
Strategins andra skede:	
Åtgärdsprogrammet slutförs	25
Åtgärdsprogram	26
Linjedragning för arbetsfördelningen mellan kommuner och stat	27

Tilläggsuppgifter

Biblioteksstrategi 2010 – Resumé

Biblioteksstrategi 2010 – vision: De allmänna biblioteken är, vid sidan om grundundervisningen, den offentliga förvaltningens viktigaste redskap när det gäller att förverkliga grundförutsättningarna för medborgarskap i informationsområdet. Biblioteket är den primära bildnings- och kulturservice som tillfredsställer behov på ett individuellt sätt, och som har ett omfattande inflytande på inläring, undervisning och aktivt medborgarskap. I vårt informations- och kunskapsområde upplevs biblioteket som ett ställe där information och kultur flödar fritt, i motsats till mediernas och utbildningsväsendets styrda informations- och kulturutbud.

Målsättningar: Biblioteks- och informationstjänsterna fungerar som ett sammansvetsat nätverk och framstår följaktligen för användarna som en enda service-helhet. Produktionen av lokala, regionala och riksomfattande tjänster är koordinerad och servicen når effektivt dem som behöver den. Mångsidiga bibliotekstjänster är garanterade för inhemska språkgrupper och invandrare. Biblioteket tryggar medborgarnas jämlika tillgång till informations- och kulturkällor. Medborgaren får rätt information, på rätt ställe och vid rätt tidpunkt avpassad för ålder, förmåga och kunskapsnivå. Bibliotekens informa-

tionstjänster håller på att utvecklas till precisionsinriktad service som kännetecknas av kundorientering, omedelbar feedback, kvalitetskontroll, kontinuitet och behovskorrelation. Bibliotekskunnande och toppexpertis kommer alltmer i fokus inom biblioteksbranschen. Att kunna bemästra informationsflödet blir en allt viktigare medborgarfärdighet, och utgör samtidigt ett vitalt element inom inläring på alla nivåer.

Utmaningar: Medborgarnas informationsförsörjning förutsätter hybridbibliotek, att bibliotekens roll blir mer mångfasetterad och att det nationella biblioteks nät utvecklas. Ännu saknas en holistisk kanal för medborgarnas digitala informationsförsörjning och för elektronisk kommunikation av allehanda ärenden. Kommunernas förmåga att stå för informationssamhällets bibliotekstjänster har försvagats. Bibliotekens reducerade personal, befolkningens förhöjda utbildningsnivå, de ökande krav som undervisningsväsendet och det livslånga lärandet ställer, växande efterfrågan på bibliotekskunnande – allt detta ställer nya krav på servicen.

Åtgärder: Enligt den linjedragning som skett beträffande lokalförvaltningens och statens uppgifter är det kommunerna som står för att lagstadgade tjänster ordnas och vedertagna bastjänster erbjuds. Finansieringen ombesörjs av kommun och stat tillsam-

mans. Genom statens specialåtgärder säkras förekomsten av högklassigt och pluralistiskt material och offentlig information på biblioteken, tillgång till nationell kultur och nya strukturer för det nationella biblioteks nät, vilket medborgarna drar nytta av. Dessa åtgärder är ägnade att minska den informationsmarginalisering som boningsort, ålder, kunskapsnivå och medellöshet kan medföra, likaså den digitala klyftan och den ojämlika utvecklingen av bibliotekstjänsterna. Åtgärderna medför betydande inbesparningar av tid, arbete och kostnader, samtidigt som de minskar det dubbelarbete som utförs på många håll.

Skillnader mellan regioner och bibliotek utjämnas genom att kvalitativa precisionstjänster skapas centralt och regionalt för gemensamt bruk via webben, och genom att regionala bibliotekstjänster ges stöd. Tack vare dessa kan enskilda bibliotek koncentrera sig på kärnservice och betjäning av lokala kunder.

I avsikt att trygga tillgången till information och kultur för medborgarna, och för att göra servicen och kundernas rättigheter jämlika, förverkligas under nästa regeringsperiod ett **Åtgärdsprogram**, som utgår från användaren och stöder de allmänna bibliotekens utveckling mot hybridbibliotek. En första förutsättning för detta är att alla bibliotek inte bara har en kunnig och utbildad personal utan också tidsenlig

teknisk infrastruktur och dessutom utnyttjar existerande standardisering. Därefter är det möjligt att utveckla biblioteks nät och nätverkstjänsterna så att de motsvarar medborgarnas informationsbehov. Bibliotekens och bibliotekskunnandets centrala betydelse implementeras i all beslutsfattning, och tas således i betraktande när informationssamhället utvecklas, när den nationella kulturen befrämjas, vid inläring, undervisning, handledning av medborgare, inom regionalpolitiken och internationaliseringen.

De största förändringarna och utvecklingsåtgärderna förutsätter att:

- Samtliga kommunala biblioteks tekniska infrastruktur måste moderniseras: standardisering och snabba datakommunikationsförbindelser tas i bruk, datasystem och kundterminaler göras tidsenliga. Utökad handledning av medborgarna beträffande bibliotekens datorisering och webbtjänster.
- Medborgarnas digitala informationsförsörjning garanteras genom att biblioteks- och informationstjänsterna och den elektroniska kommunikationen inom den offentliga förvaltningen utvecklas till en gemensam webbtjänst.
- En opartisk lägesbedömning av biblioteks- och informationstjänsterna genomförs nationellt i avsikt att utreda och säkerställa att kunderna åtnjuter jämlika rättigheter
- Statsandelssystemet beaktar bibliotekstjänsternas specialbehov.
- Finansieringen av riksomfattande webbtjänster och bibliotekens specialuppdrag fås via statsbudgeten.

- Nya verksamhetsmodeller och koncept skapas för statens biblioteksadministration, för biblioteksorganisationerna, samt för informationsförsörjningen inom grundskolor, gymnasier och yrkesutbildning. Pedagogiska informatiker för regioner/stora skolor.
- Bibliotekspersonalens kompetens höjs.

Biblioteksstrategi 2010 framlägger visioner och måtsättningar beträffande tillgången till kunskap och kultur, identifierar utmaningar och utvecklingsbehov, konkretiserar åtgärder ämnade att trygga medborgares och elevers informationsförsörjning samt drar upp riktlinjer för kommunernas och statens roll. Även om strategins tyngdpunkt ligger på allmänna bibliotek och statens särskilda förpliktelser, kan goda resultat uppnås endast genom effektiviserat samarbete mellan kommuner, stat och övriga medspelare. Synpunkter framförda i biblioteksstrategin kan utnyttjas till grund för kommande regeringsförhandlingar och övrigt beslutsfattande.

Biblioteksstrategi 2010 – utgångspunkter

Biblioteksstrategins bakgrund

Strategin och åtgärdsprogrammet kommer att omfatta de ärenden som inte har förverkligats genom effektiviserat samarbete eller övrig ämbetsmannainsats, utan som kräver nya tankegångar och förfaringsätt, en holistisk vision, politiskt administrativa beslut och åtgärder, gemensam intention och åtgärder som överskrider enskilda sektorer, och/eller ny finansiering.

Redan år 1998 gavs de allmänna biblioteken delansvar för medborgarnas informationsförsörjning också i en digital omgivning. Den ambitionens förpliktelser omfattades emellertid inte i samma utsträckning av beslutsfattare och finansiering. De viktigaste målen är att trygga medborgarnas jämlika tillgång till information genom produktion av ny teknologi och nya former av material, jämsides med tryckt material, och genom att det finns tillräckligt med kunnig personal för handledning av kunderna.

Samtidigt med informationssamhällets frammarsch har de finländska kommunala bibliotekens nivå och medborgarnas tillgång till information börjat vittra sönder, även om de allmänna biblioteken är informationssamhällets konkreta förverkligare, och även om Finlands regering i sitt program 1999-2003 sade att “de allmänna biblioteken skall utvecklas som ett led i befrämjandet av medborgarens informationssamhälle” och “medborgares och regioners marginalisering förhindras genom att informationssamhällets tjänster görs tillgängliga jämlikt för alla och envar.”

Strategin baserar sig på det Bibliotekspolitiska programmet 2001-2004 och på en evaluering av hur det står till med de åtgärder som föreslogs. Dessa kan läsas på undervisningsministeriets webbsidor:

http://www.minedu.fi/uvm/kultur/allmanna_bibliotek/allmanna_bibliotek.html

Strategin har förberetts via beställda utredningar och vidare har ett omfattande nät av experter från olika områden utnyttjats. Artiklar i publikationen "Digimaan kartta" (Digilandets karta) som producerats av den arbetsgrupp inom undervisningsministeriet som funderat på den digitala informationsförsörjningen har gett signifikant perspektiv på utredningsarbetet. Strategin har presenterats för biblioteken vid seminarier som anordnades 5.6. och 30.8.2002.

Värden

I såväl sin traditionella som digitala omgivning är biblioteket förmedlare av bildnings- och kulturella innehåll, det utgör ett lokalt och regionalt kultur- och informationscenter. En god bildningsnivå är en av nationens centrala framgångsfaktorer, som befrämjar välbefinnande och internationell konkurrenskraft. Strategins utgångspunkt är att medborgarna skall garanteras jämlikt tillträde till kulturens och informationens källor.

Rätten till information är en del av människans människovärde och informationssamhällets medborgarskap, utan vilken demokratin inte kan förverkligas. Om demokrati skall kunna förverkligas krävs

- ordnad samhällelig informationsförsörjning,
- utbud av sådan offentlig information som krävs för att medborgarskap skall kunna realiseras samt
- tillgång till metadata (information om information) och information

En miniminivå för tillgången till information är att var och en får pålitlig information om existerande information, dvs. metadata som gör det möjligt att via olika kanaler söka den information som behövs.

Informationssamhällets grundvärden utgörs av

- rätt till och förmåga att utnyttja information,
- rätt till och förmåga att utöva medborgarskap,
- rätt till uttrycksförmåga och kreativitet
- tillgång till information,
- dataskydd,
- upphovsrätt.

Bibliotekens informationsreserver utgör delar av informationssamhällets värdefulla kapital. Biblioteket

- förverkligar informationssamhällets grundrättigheter,
- befrämjar tillgången till information och kultur,
- utvecklar språk och tänkande,
- stöder informationssamhällets medborgarfärdigheter,

- bidrar med kunskap om ens egen och andras kultur, ökar likaså förståelsen för en själv och andra människor. Detta är vitalt för inläring och samhälleligt deltagande, men också för individens hela liv.

De allmänna biblioteken utgör den enda organisationen som är expert på skönlitteratur. Bibliotekets betydelse som främjare av läskunnighet och inspiration till läsande är framför allt väsentlig för informations-samhället och undervisningen. Den traditionella läskunnigheten ligger till grund för medialäskunnigheten, som inkluderar förmågan att söka relevant information både ur tryckta och elektroniska källor, förmågan att evaluera och jämföra olika informationskällor och färdigheten att själv anpassa kunskap för eget bruk.

Bibliotekstjänster beaktar olika åldersgruppers behov. Folk litar på biblioteket. Biblioteksservicen bär genom människans hela livstid. För medborgarna är biblioteket som begrepp ett värde i sig, på samma sätt som vetenskap, kultur och konst.

Vision

De allmänna biblioteken i det finländska samhället

- skapar genom sina media- och källkritiska tjänster mervärde med avseende på informationssökning och -förvaltning. Bibliotekskunnande, dvs. förmågan att bemästra information blir en central medborgarfärdighet och utgör ett väsentligt element i all inläring och undervisning.
- är byggare och stödjare av samhälleligheten och viktiga för den egna regionens välbefinnande och framgång. Biblioteket är kommunens kulturella och sociala "vardagsrum".
- är en organisation som är öppen för alla och befäster demokratin.
- är hybridbibliotek som erbjuder ett fysiskt utrymme, mångsidigt material och närtjänster parallellt med webb- och distanstjänster.
- är aktiva och effektiva aktörer vars tjänster är lätt tillgängliga.
- är förmedlare av kulturarvet och gynnar av det multikulturella.
- ger kontinuitet åt dokumentsamlingar och webbtjänster, skapar mervärde genom att välja och arrangera olika material.

- är mångsidiga socialiserare till läskunnighet – även webläskunnighet. En betydande del av skön- och facklitteraturen publiceras och konsumeras fortfarande i tryckt form. Däremot är den information som den offentliga administrationen producerar numera nästan i sin helhet digital.

Under de närmaste åren kommer bibliotekets betydelse att öka

- som plats för bildning och upplevelser, som förmedlare av mångsidig information och kultur,
- när det gäller behärskande och organiserande av information enligt användarens behov,
- som port till den offentliga förvaltningens information och elektroniska kommunikation,
- som del av ett samfund som lär sig och idkar livslångt lärande, eftersom
- betydelsen av webben och elektronisk kommunikation framträder först då innehållen utnyttjas, och i sista hand av hur väl användarna har möjlighet och förmåga att utnyttja informationen i sina liv.

Biblioteksnätverket

- Biblioteks- och informationstjänsterna fungerar som ett tätmaskigt samarbetsnät som i användarnas ögon ter sig som en servicehelhet. Nätverket stöder samtliga bibliotek. Information kan utnyttjas var helst den behövs.
- Produktionen av lokala, regionala och riksomfattande tjänster är koordinerad och servicen riktas effektivt till den behövande.
- Små kommuners bibliotek fungerar som närområdets kultur- och informationscenter. De utnyttjar också hela nätverkets tjänster, och kan därför erbjuda service som är up-to-date och högklassig.
- Alla väsentliga nationella informationsresurser och virtuella bibliotekstjänster kan utnyttjas av samtliga medborgare, oberoende av boningsort. Biblioteken fungerar också som öppna studiemiljöer och förmedlare av kunskap.
- Den digitala klyfta som förorsakas av boningsort, kunskapsnivå eller förmögenhet har blivit smalare.

Teknisk infrastruktur

- Bibliotekens teknologiska infrastruktur är åtgärdad och har blivit något som hör till vardagen. Samtliga bibliotek har snabba dataförbindelser, effektiva och tillgängliga

datasystem som är lätta att använda.

Det är enkelt att i landets alla hörn elektroniskt kontakta bibliotekstjänster och den offentliga förvaltningen. En förutsättning för att elektronisk kommunikation sprids är att den är snabbare, enklare och behändigare än det traditionella sättet.

- Medborgarna får sakkunnig och individuell informationstjänst elektroniskt oberoende av tidpunkt. Kunderna kan elektroniskt och fysiskt ha att göra med olika bibliotek.
- Bibliotekens informationssystem kan utväxla information mellan bibliotek och övriga medspelare. De förmår också utbyta kundinformation, vilket gör det möjligt för kunden att flyta omkring i systemet.

Hybridbibliotek

Informationssamhällets bibliotek är inte något separat "singelbibliotek", utan ett hybridbibliotek. Därmed avses biblioteksverksamhet som befinner sig någonstans mellan traditionell biblioteksservice och ett digitalt bibliotek som enbart förmedlar digitalt material.

Enligt en EU-definition från år 1997 är hybridbiblioteket ett nätverksbildande bibliotek av blandtyp som erbjuder tillträde till global information via olika slag av medier, material och datanät. Väsentligt för hybridbiblioteket är att det bjuder på handledning. Enligt EU anpassas biblioteken allt mer till att betjäna informationssamhället. (Public Library and Information Society, EU Commission, DGXIII, 1997)

Vidstående tabell särskiljer de tjänster som traditionella och hybridbibliotek erbjuder.

Kunnig personal och informationstjänst är kännetecknande för ett bibliotek såväl i en traditionell som digital omgivning. Utöver sökning från många olika media, källor och material, går informationstjänst ut på att analysera och organisera samlingar, material och information. Biblioteken väljer, skaffar, organiserar, evaluerar, lagrar och förmedlar material av många olika och mycket varierande slag, så att det blir lätt att finna och använda önskad information. Samma metoder utnyttjar biblioteken för att underlätta att väsentlig och betydelsefull information kan hittas också på webben.

Hybridbibliotek – "kombinationsbibliotek"

Traditionell biblioteksverksamhet

Förmedling av traditionellt, tryckt material (böcker, tidskrifter), talböcker, videor och musikmaterial (noter, partitur, skivor, kassetter). Det fysiska biblioteksutrymmets tjänster: utrymmen, material, personaltjänster och utnyttjande av apparater. Tjänster riktade till lokalsamhället och intressegrupper: handledning av elever och grupper i varierande åldrar, undervisning i informationssökning, samarbete med lokala aktörer och myndigheter.

vartill material av nya slag och utvidgad service

Mångsidiga material och innehåll. Virtuella kanaler till bibliotekens material, kunnande, tjänster. Distansbetjäning. Licensbelagt material. Egen innehållsproduktion. Interaktiva, personliga, segmenterade tjänster. Arbetsstationer. Data-system. Elektronisk kommunikation. Forum. Engagemang och utbyte av kunnande.

Utvidgade tjänster och samlingar

- Utvidgad informationstjänst: i kombinationsbiblioteket finns informationstjänst tillgänglig både i bibliotekets fysiska utrymmen och dessutom som distans-, virtual- och mobiltjänster.
- Mångsidigare biblioteksmaterial: cd-rom- och dvd-skivor, e-böcker mm. nya slag av inspelningar. Digitalt material. Webbtjänster. Licensbelagt webbmaterial (fulltext-, artikel-, referensdatabaser och bl.a. tidskrifter, uppslagsverk, ordböcker, statistik, kartor, läroböcker i elektronisk form som biblioteket har skaffat nyttjanderätt till).
- Utvidgat bruk av biblioteksutrymmen och utrustning: bord och stationer för arbete, grupp-, vistelse- och tysta studieutrymmen. Utrymmena kan förändras på ett flexibelt sätt. Kunden kan utnyttja såväl traditionella samlingar, digital- och webbmaterial som licensbelagt material.Handledning ges i hur webbtjänster och arbetsstationer kan brukas, informationstjänst erbjuds och personal instruerar i hur information kan bemästras. Biblioteksutrymmets sociala aspekt får större betydelse. Möjlighet att sköta kommunikationen med den offentliga förvaltningen elektroniskt (t.ex. tillgång till elektroniska ansökningar, anmälningar och övriga blanketter).
- Möjlighet att fortfarande bläddra i och läsa tidningar och tidskrifter; låna och fjärlåna material; få individuell eller grupphandledning i hur man kan utnyttja biblioteket. Möjlighet att fortfarande utnyttja musikanläggningar, videobandspelare och mikrokortsläsare. Individuell och grupphandledning av skolor, lärare och elever i varierande ålder i hur information skall sökas. Utställningar, föreläsningar, sagotimmar och annan rekreation.

Nya tjänster

Virtuella kanaler till bibliotekens material, kunnande och tjänster

- registerdatabaser (www-anslutningar och trådlösa förbindelser för sökning, bokning, förnyade boklån, kontroll av egna låneuppgifter, profiler osv.),
- övrigt material, producerat av biblioteken för Internet (t.ex. författar-, sago- och regionaldatabaser, urvalsförteckningar, tjänster för barn)
- betjänings- och kontaktinformation, evenemangskalendrar; feedbackkanaler, distansinfotjänst mm. och chatrooms (t.ex. forum för läsoplevelser, publicering av egna texter)

Interaktiva, personliga, segmenterade tjänster bemästring av egna låne- och sökuppgifter, nyhetsuppföljning, reservering av material, informations-tjänstens svar, feedback- och diskussionstjänster; tjänster som är avsedda för och riktade till olika ålders- eller kundgrupper, inklusive avgiftsbelagda tjänster. Via skyddade förbindelser kan ännu mer individuella tjänster erbjudas.

Distanstjänster. Flera servicekanaler (oberoende av terminalutrustning)

Webbtjänster och digitalt webbmaterial (t.ex. register- och distansinformationstjänst) som biblioteken förmedlar och erbjuder via Internet, trådlösa anslutningar eller interaktiv digi-tv. Nya digitala miljöer, där sökare leds till dokument också andra vägar än via sökord, t.ex. www.biblioteken.fi/ <http://igs.kirjastot.fi> .

Egen innehållsproduktion

Publicering och produktion av innehåll med anknytning till bibliotekens egna samlingar, databaser, tjänster och kunnande, främst via Internet. Exempel på dylika är sidor för handledning i informations-sökning, författarmatriklar, sidor för barn, rekommendationer av material, databaser, regionala traditioner eller liknande uppgifter. Statistikdatabasen för de allmänna biblioteken: <http://tilastot.kirjastot.fi>

Målsättningar

Kvalitetskriterier

- Kunnig fackpersonal är första förutsättningen för kvalitet.
 - Kvalitativa och mångsidiga bibliotekstjänster tryggas för de inhemska språkgrupperna och inflyttare. Medborgaren får rätt information, på önskad plats, vid önskad tidpunkt, anpassad för sin ålder och nivå av kunnande och vetande.
 - Medborgerlig verksamhet kräver informationskällor som i hela landet tillgodoses av bibliotek som fungerar enligt samma kvalitetskriterier och serviceprinciper.
 - Vid digital service erbjuds informationen integrerad i funktionerna, enligt principen precisionsinriktad service.
 - Medborgarnas digitala informationsförsörjning tryggas genom att biblioteks- och informations-tjänster samt elektronisk kommunikation inom den offentliga förvaltningen utvecklas i riktning mot en kombinerad webbtjänst.
- ### **Precisionsinriktad service och toppexpertis**
- Bibliotekens när- och distanstjänster utvecklas enligt principen precisionsinriktad service. Produktion av precisionstjänster effektiveras

funktionerna, förbättrar informationstjänstens effektivitet och påverkar därigenom hela samhället. Kännetecken är kundorientering, omedelbar feedback, kvalitetskontroll och behovsmotsvarighet.

- Bibliotekspersonalens kompetens upprätthålls och utvecklas långsiktigt. Den fackliga fortbildningen stöds och kompletteras via kontinuerligt uppdaterad undervisning, som förmedlas via den elektroniska kunskapsportalen.

Fungerande biblioteks nätverk

- Via effektiva och av biblioteken gemensamt producerade webbtjänster finner medborgarna den information de behöver vid ifrågavarande tidpunkt, antingen i elektronisk eller tryckt form, och får om de så vill lånet direkt hem eller till sin arbetsplats. Bibliotekstjänster finns att tillgå även ytterom biblioteksbyggnaden.
- Elektroniska, fysiska och distanstjänster köps, lånas och utbyts av eller med olika aktörer och enheter, beroende på vad kunderna önskar vid ifrågavarande tidpunkt.
- Nationalbiblioteket har en nationell, samhällelig och kulturell betydelse som gagnar medborgarna. Det fungerar som nationell utvecklare av webbtjänster för samtliga bibliotekstyper.

- När det gäller evaluering väger varje enskild distanstjänst lika tungt som en lokalt utförd tjänst.
- Fjärrlån som begrepp har utvidgats att avse distansanvändning av såväl fysiska som elektroniska samlingar. Som fjärrlånecentral fungerar Depåbiblioteket, och fjärrlåneverksamheten har på ett nationellt plan utvecklats från det nuvarande konceptet.
- Depåbiblioteket fungerar som friexemplarsbibliotek och tryggar härmed tillgången till nationell kultur.
- Inom biblioteksnätet är det i huvudsak de största enheterna som producerar distanstjänster för hela landets behov.
- Inom ramen för regionala webbtjänster är biblioteken betydande producenter av information, och delvis organisatoriskt ansvariga för att regionala webbtjänster utvecklas.

Nya handlingsmönster för organisationernas samarbete

- Produktion av precisionstjänster förutsätter att de organisatoriska gränserna mellan olika bibliotekssektorer och bibliotek sänks betydligt, och att det satsas långsiktigt på digital informationsförsörjning som utgår från användaren.

- Nationalbibliotekets och Depåbibliotekets nya handlingsmönster betjänar hela biblioteks nät och har kunden som utgångspunkt.
- Utvecklandet av digitala precisionstjänster sker som ett omfattande samarbete mellan olika myndigheter, medan biblioteken fungerar som experter på informationssökning.

Utvidgning av serviceutbud och informationstjänst

Traditionella tjänster och utvidgat serviceutbud: mångsidigare material, personalens kompetens, virtuella kanaler till bibliotekens material, kunnsande och service; licensbelagt material; distanstjänster, interaktiva, personliga, segmenterade tjänster; egen innehållsproduktion; nya servicekanaler osv.

Avgiftsfria bastjänster

Målsättningen är att bibehålla de bastjänster som avses i den nuvarande bibliotekslagen avgiftsfria. Avgift kan uppbäras för specialtjänster, vilket även nu gällande bibliotekslag möjliggör.

Elevers informationsförsörjning

Förmågan att bemästra information ingår i lärarnas grund- och fortbildning. I läroplanerna genomsyras denna viktiga förmåga samtliga läroämnen.

Grundskolornas och gymnasiernas

informationsförsörjning byggs upp så att redan existerande biblioteks nät och kunnsande utnyttjas. Avtal ingås om de kostnader som uppkommer. Parallellt med närbibliotekstjänster utvecklas virtuell, riktad skolbiblioteksservice.

Statsförvaltningen

Statens central- och regionalförvaltning stöder medborgarnas jämlika tillgång till kunskap och informationsförsörjningen inom såväl inläring som undervisning. Större satsning på internationell påverkan, informationsverksamhet och synlighet.

Utmaningar och utvecklingsbehov

Bibliotekets roll blir allt mångsidigare.

Problematiskt med tillgången till bibliotekstjänster.

- Hur förverkliga uppgiften i paragraf 16 (Kulturella rättigheter) av Finlands grundlag (nr 731/1999) i en digital omgivning. Den digitala klyftan försvinner inte fram till år 2010 utan nya och kraftiga åtgärder.
- Det är inte enbart fråga om att biblioteken och deras resurser är otillräckliga, utan det gäller att förverkliga medborgarens informationsförsörjning

- och möjlighet att kommunicera elektroniskt med den offentliga förvaltningen som en enda webbtjänst.
- Med nu rådande kommunindelning är det inte möjligt att överallt producera sådana biblioteks- och informationstjänster som medborgaren behöver i informationssamhället, och inte heller går det att förverkliga jämlik tillgång till biblioteks- och informationstjänster för alla medborgare.
 - Det krävs helhetssyn och utvecklingsansvar, och dessutom politisk vilja för att "bokbiblioteken" skall kunna utvecklas till hybridbibliotek för informationssamhället.

**Personalens kompetens minskar.
Befolkningens utbildningsnivå stigande.**

- I genomsnitt har utbildningsnivån bland anställda på allmänna bibliotek sjunkit, även om hybridbiblioteket kräver högt utbildad personal. I informationssamhället växer efterfrågan på bibliotekskunnande.
- Befolkningens i genomsnitt stegrade utbildningsnivå ställer nya, inte bara kvantitativa utan också kvalitativa krav på bibliotekspersonalens kompetens.

- Fortbildningen av bibliotekspersonal är otillräcklig med tanke på kundernas behov. Brist på ledarskapsutbildning.
- Bibliotekskunskap är inte allmänt uppskattad (alla inser t.ex. inte hur viktig förmågan att bemästra information är för all inläring eller då undervisningsmetoder förändras).
- Kommunernas konkurrenskraft är svag. Låga löner lockar inte yrkeskunniga att söka sig till kommunala tjänster.
- Det finns inte tillräckligt med kunnig personal att handleda medborgarna i konsten att utnyttja webbtjänster.

**Bibliotekssystemen på låg nivå.
Standardisering utnyttjas inte.**

- Via programmet Informationssamhället Finland 1996-1999 stödde staten de allmänna biblioteken främst när det gällde att utveckla webbtjänster och producera innehåll – inte vid anskaffning av datoranläggningar (vilket var fallet inom undervisningsväsendet) eller högklassiga datoriserade bibliotekssystem (vilket var fallet för högskolebibliotekens del). Den alltför anspråkslösa teknologiska infrastrukturen försvårar nu utnyttjandet av de kommunala bibliotekens material.

- Över hälften av kommunerna har problem med datasystem av svag kvalitet och långsam datakommunikation. Inte heller utnyttjas där den internationella standardisering som tillämpas inom biblioteksvärlden. Det finns cirka 10 leverantörer av system för kommunala bibliotek, vilket innebär att samtliga datasystem inte kan utvecklas i tillräcklig utsträckning. Datoriseringsstödet till de allmänna biblioteken och skolbiblioteken är otillräckligt.
- Problemen är störst i små kommuner, vilka mest är i behov av bl.a. centraliserade webbtjänster, utbyte av information och möjlighet till elektronisk kommunikation.
- Högskolebiblioteken har däremot ett gemensamt bibliotekssystem och ett fungerande nätverk.
- Medborgarna är ojämlika när det gäller fjärrlån, eftersom de vetenskapliga biblioteken på vissa orter rentav uppstår mycket höga fjärrlåneavgifter – även för friexemplarsmaterial.

Det expertstöd som ges av biblioteksorganisationerna är otillräckligt

- Organisationen av det nuvarande biblioteksnätverket betjänar inte de små kommunernas bibliotek eller kunder i tillräckligt hög grad. Det regionala och nationella expertstödet är bristfälligt och ojämnt fördelat på olika landsändor, delvis beroende på otillräckliga resurser.

Ett nationellt biblioteksnätverk saknas

- Datasystem på låg nivå, outnyttjad standardisering och brist på nationell koordinering och styrning har försvårat utbyggnaden av ett biblioteksnätverk som vore verkligt nationellt och betjänade medborgarna på ett mångsidigt sätt.
- Vad som fattas är en kanal för digital informationsförsörjning och elektronisk kommunikation som skulle nå ut till stora delar av befolkningen och kombinera många olika slag av tjänster.

- Finland saknar ett system där statsfinansierade bibliotek centraliserat och regionalt ålagts att betjäna framför allt små bibliotek och komplettera deras samlingar, tjänster och kunnande.
- Det faktum att landskapsbiblioteken och folkbibliotekens centralbibliotek är stadsbibliotek, och att Nationalbiblioteket hör till Helsingfors universitet försvagar benägenheten att ta ansvar. Stora problem uppstår när det gäller att sammanjämka den egna organisationens nytta och behoven i regionens bibliotek. I stora organisationer är beslutsfattandet ofta tungt och oflexibelt.

Statens positiva resursstyrning bristfällig

- Även om staten, vid sidan av kommunerna, är en betydande finansierare av bibliotekstjänster, saknar den både på läns- och centralförvaltningsnivå tillräckliga medel och resurser att ingripa i uppdagade missförhållanden.
- När det gäller finansiering av bastjänster saknas positiv resursstyrning som skulle avtala om vad statens satsning skall få till stånd. Nuvarande styrmyndigheter inskränker sig till informationsstyrning och finansiering av enstaka projekt. Dessa, den nuvarande statsandelstagstiftningen och bibliotekslagen är tillsammans otillräckliga

när det gäller att trygga medborgarnas informationsförsörjning och tillgång till bastjänster, och med tanke på ett förnuftigt och långsiktigt utvecklande av hela biblioteksväsendet och biblioteksnätverket. Det går inte att bygga upp biblioteksservice för informationssamhället enbart med projekt. Statsandelssystemet stöder inte heller lansering av förnuftiga nya verksamhetsmodeller (t.ex. centraliserade tjänster).

Statsförvaltningen saknar en ansvarig instans som är nationell och överskrider sektorer

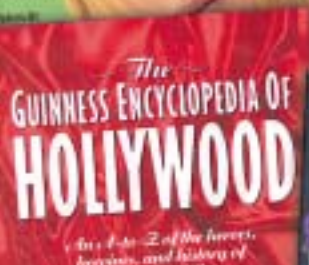
- Statsförvaltningen har ingen koordinerande enhet/instans/expertgrupp att axla helhetsansvaret för koordinering och utveckling av det nationella biblioteksnätet, webbtjänsterna och undervisningens informationsförsörjning. Centralförvaltningen saknar därtill en operativ instans som skulle göra det möjligt att flexibelt genomföra projekt som överskrider sektorgränserna.
- Finansieringen av tjänster som produceras centralt och är avsedda att användas av samtliga allmänna bibliotek är beroende av projektfinsiering som kommer från tipsmedel, vilket inverkar menligt på tjänsternas utveckling. Bruket av projektpengar har snedvridits.

Informationsförsörjningen för undervisning och elever har inte åtgärdats

- Brytningstiden som kom till biblioteken på 1990-talet med informationsflödet, det allt mångsidigare biblioteksmaterialet och webben är först nu på kommande till skolornas undervisning.
 - En stor del av nuvarande lärare har inte skolats i något som helst slags bemästring av information, trots att denna konst är till hjälp då undervisningsmetoder utvecklas och förändras.
 - De växande kraven som livslångt lärande och frivilliga studier ger upphov till ökar efterfrågan på bibliotekstjänster, främst riktade till de allmänna biblioteken.
 - Informationsförsörjningen visavi grundskolor, gymnasier och yrkesutbildningen är inte uppbyggd; det långsiktiga utvecklandet fattas. Elever och lärare är i huvudsak beroende av de allmänna bibliotekens tjänster, trots enstaka skolbiblioteksprojekt. De allmänna bibliotekens förmåga att tillfredsställa undervisningsväsendets explosionsartat ökade behov har försvagats.
 - Trots att det handlar om administrationens gemensamma service saknas resursgivning till undervisningsväsendet. I takt med att filialbibliotek och bokbussar dragits in har saken tillspetsats.
- Begreppet skolbibliotek är diffust. Dess innehåll och tjänster utgörs inte endast av väggar, datorer, Internetförbindelser, projekt eller en bokserie.

Ovannämnda missförhållanden leder bl.a. till:

- att det görs dubbelarbete, felaktiga val och beslut, förspillda investeringar, och att tid slösas på onödigt, nya projekt "upptäcks" vilka redan existerar
- att informationssökning, utbyte av information, utnyttjande av centraliserade tjänster och elektronisk kommunikation blir problematiska eller inte alls lyckas
- att bibliotekens samlingar och databaser är spridda, att det det finns drygt 130 användargränssnitt för sökningar. Bibliotekens databaser, material och resurserna på Internet är alltför åtskilda.
- att många biblioteks söksystem inte motsvarar kundernas ökade krav och behov.

Åtgärder och åtgärdsförslag

Biblioteksstrategi

Biblioteksstrategin drar upp strategiska linjer och åtgärdsförslag för medborgarens informationsförsörjning. Huvudvikten är lagd på statens särskilda förpliktelser och på de allmänna biblioteken, vilka för medborgarna står för tillgången till kunskap och kultur. Övriga bibliotek berörs då de har kontakter med de allmänna biblioteken, antingen som erbjudare av tjänster (Depåbiblioteket och Nationalbiblioteket som fungerar i samband med Helsingfors universitet) eller som samarbetspartners vilkas informationsförsörjning saknar långsiktig grund och utveckling (grundskolor, gymnasier och yrkesutbildningsanstalter).

Eftersom de allmänna biblioteken upprätthålls av kommunerna leder utvecklingsåtgärder till goda resultat endast genom samarbete mellan kommuner och staten.

Biblioteksstrategin ligger till grund när undervisningsministeriets verksamhets- och ekonomiplan

görs upp och när beslut fattas om mål för projektfinansiering. Strategin revideras årligen. Den utgör en del av undervisningsministeriets strategi 2010. Strategin följer gemensamma EU-linjedragningar i frågor som gäller informationssamhället, elektronisk kommunikation, regional jämlikhet och utveckling av bibliotek. Den är i linje med bl.a. undervisningsministeriets Informationsstrategi för utbildning och forskning och undervisningsministeriets Strategi för innehållsproduktion.

Eftersom avsikten är att erbjuda medborgarna jämlik tillgång till kultur och informationskällor, bör de allmänna biblioteken utvecklas till hybridbibliotek. Det garanteras att det nationella biblioteks nätverket fungerar på ett sätt som betjänar medborgarna och att den regionala och kunskapsmässiga ojämlikheten utjämnas.

Strategins första skede: Åtgärdsprogrammet

En första förutsättning för att medborgarens informationsförsörjning skall kunna utvecklas är att det förutom kunnig personal finns tidsenlig teknologisk infrastruktur för alla bibliotekstyper och att erforderlig standardisering utnyttjas. Därefter flyttas tyngdpunkten till att webbtjänsterna utvecklas i takt med medborgarnas behov av information.

- Teknisk infrastruktur görs tidsenlig och standardisering tas i bruk.
- De allmänna biblioteken görs till hybridbibliotek.
- Finansieringsgrunden för centraliserade och regionala tjänster åtgärdas: budgetfinansiering att omfatta kontinuerliga, etablerade, centraliserade och regionala funktioner (finansiering av Nationalbiblioteket, Centralbiblioteket för de allmänna biblioteken och landskapsbiblioteken).
- Regionala gemensamma biblioteksväsen.
- Statsandelssystemet. Specialobjekt.
- Pedagogisk informatiker. En ny verksamhetsmodell och nationellt utvecklingsansvar för elevens informationsförsörjning och samarbetet mellan skola och bibliotek. Färdigheterna att bemästra information integreras i samtliga läroämnens läroplaner.

Strategins andra skede: Åtgärdsprogrammet slutförs

- Informationsförsörjning riktad till medborgare och undervisning.
- Ledande sakkunskap. Precisionsinriktade tjänster.
- Ny verksamhetsmodell för fortbildningen.
- Nytt koncept för fjärrlåneverksamheten.
- Utvidgade uppgifter för Depåbiblioteket och Nationalbiblioteket med syfte att betjäna medborgarna.
- Digitaliseringen av material effektivteras.
- Nya verksamhetsmodeller för biblioteksadministrationen och -nätverket.
- Lärarutbildningen omfattar informationsförvaltning. Informationsförsörjning riktad till grundskoleelever, gymnasister och yrkesmässig basundervisning.

Åtgärdsprogram

I avsikt att trygga medborgarnas tillgång till kunskap och kultur samt till jämlika tjänster och kundrättigheter (Finlands grundlag 731/1999, §16, Kulturella rättigheter) förverkligas under nästa regeringsperiod ett **Åtgärdsprogram** och därigenom verkställs riksdagens ått de allmänna biblioteken redan år 1998 givna uppgift att sköta om befolkningens informationsförsörjning även i digital omgivning och de förslag som berör förbättrandet av tillgången till kunskap och kultur samt utvecklandet av det nationella biblioteksnätet i Det bibliotekspolitiska programmet 2001-2004.

Förutom grundundervisningen är de allmänna biblioteken det viktigaste sättet för den offentliga förvaltningen att förverkliga grundförutsättningarna för medborgarskap i informationssamhället. I informations- och kunskapssamhället upplevs biblioteket som ett ställe där kunskap och kultur flödar fritt, i motsats till mediernas och undervisningsväsendets styrda utbud. Biblioteket ansvarar för medborgarens informationsförsörjning och för tillgången till informations-samhällets offentliga information och metadata. Medborgarens digitala informationsförsörjning, biblioteks- och informationstjänsterna samt den elektroniska kommunikationen inom den offentliga förvaltningen utvecklas mot en gemensam webbtjänst.

De allmänna biblioteken är en central bildnings- och kulturservice som betjänar användaren på ett individuellt sätt, och som vittgående påverkar inlärning, undervisning och aktivt medborgarskap. Tillgången till kunskap och kultur stöds genom att de allmänna biblioteken utvecklas till hybridbibliotek som fungerar både som fysiska utrymmen och som virtuella nätverk. Detta förutsätter ytterligare satsning på den tekniska och administrativa infrastrukturen och på personalens kompetens.

Regionala och kunskapsmässiga skillnader och skillnader biblioteken emellan utjämnas genom att centraliserade och regionala precisionstjänster skapas via webben för gemensamt bruk och genom att regionala bibliotekstjänster stöds. Det enskilda biblioteket kan stöda sig på dessa och koncentrera sig på sina kärntjänster och på att betjäna sina kunders aktuella behov. Centraliserad service sparar tid, arbete och kostnader och minskar dubbelarbetet som utförs på många håll.

Bland de första förutsättningarna för att regionala skillnader kan minskas är att det finns tillgång till snabb datakommunikation, tidsenlig teknologisk infrastruktur och att standardisering utnyttjas. Detta möjliggör informationsutbyte och elektronisk kommunikation.

Linjedragning för arbetsfördelningen mellan kommuner och stat

Kommunernas uppgifter

Att ta hand om bastjänsterna

- Lagenligt ordnas biblioteks- och informations-tjänster så att lokala medborgare har tillgång till fysiska bibliotekstjänster på ett rimligt avstånd från sitt hem, förutom webb- och distanstjänster.
- I första hand ombesörjs etablerade bastjänster enligt 1998 års bibliotekslag: tillräckligt antal anställda med biblioteks- och informations-professionalism, anskaffande av biblioteksmaterial och utrustning som skall förnyas.
- Ansvar för att biblioteks- och informations-tjänster, liksom medborgares och undervisningens informationsförsörjning finns inskriven i kommunernas informationsstrategier, landskapsprogram osv.

Kunnig personal

- Även om anställningsfrågor är något som kommunerna beslutar om, vill undervisningsministeriet betona betydelsen av utbildad personal och expertis för kundernas rättigheter, för utvecklandet av kvalitativa biblioteks- och

informationstjänster, utjämning av regional och kunskapsmässig ojämlikhet och för utvecklandet av samarbetsformer.

- I syfte att trygga kvaliteten på service och optimalt utnyttjande av materialresurserna, rekommenderar undervisningsministeriet ökat samarbete mellan kommunerna och grundandet av gemensamma biblioteksväsen för kommuner, t.ex. distriktsbibliotek, ifall enskild kommun inte förmår producera bibliotekstjänster för informations-samhället. Undervisningsministeriet betonar att varje kommun bör ha högskoleutbildad, sakkunnig personal oberoende av vilken samarbetsform de tillämpar.

Elevers informationsförsörjning

För undervisningens informationsförsörjning svarar i praktiken undervisningsväsendet, såväl inom kommunerna som nationellt. Även om det hör till kommunernas beslutsbefogenheter att ansvara för undervisningens och elevernas informationsförsörjning, anser undervisningsministeriet det viktigt, att det i kommunerna görs en klar plan för hur lärares och elevers förmåga att bemästra information kan säkras, hur erforderliga material och medel kan anskaffas, och hur kontinuiteten kan tryggas i de fall då skolan inte har ett eget bibliotek som utvecklas profes-

nell; samt hur samarbetet mellan skolor och allmänna bibliotek kan förverkligas på ett sätt som tillfredsställer båda parter, att man kommit överens om kostnaderna, att förmågan att bemästra information är integrerad i läroplanens samtliga läroämnen.

Såvida grundskolorna och gymnasierna inte har

fackpersonal som ansvarar för utvecklandet av bibliotekstjänster, rekommenderar undervisningsministeriet att kommunerna organiserar servicen genom att anställa en pedagogisk informatiker för en kommun eller regionalt; genom att köpa tjänster t.ex. av ett allmänt bibliotek, så att 1-3% av undervisningsväsendets driftkostnader riktas till den instans som arrangerar bibliotekstjänsterna; genom att grunda ett skolbibliotek (stora skolor) som utvecklas professionellt.

Undervisningsministeriet betonar att informationsförsörjning för undervisning och inläring inte skall inrättas eller utvecklas som något separat, utan alltid i långsiktigt samarbete med övriga bibliotek. Det bör finnas kunnande och beredskap att utnyttja redan existerande biblioteksnätverk, service och god praxis på ett sätt som är lämpligt för de egna behoven. Det lönar sig inte att börja bygga nya dubblerande organisationer och funktioner, "uppfinna hjulet på nytt", utan att i redan existerande bibliotekstjänster utveckla funktioner som betjänar utbildningen.

Statens åtgärder

Statssubventionering av

- snabb datakommunikation och högklassiga datasystem för biblioteken,
- högklassigt och pluralistiskt material till biblioteken, inklusive information från den offentliga förvaltningen,
- tillgång till nationell kultur (Nationalbibliotekets och Depåbibliotekets utvidgade uppgifter),
- det nationella biblioteksnätets nya strukturer, vilka är till nytta för medborgarna (centraliserad och regional service, statens förvaltning)

Undervisningsministeriets åtgärder

I avsikt att förverkliga paragraf 16 i Finlands grundlag 731/1999

- En riksomfattande evaluering av bibliotekstjänsterna utförs som en del av evalueringen av bastjänsterna.
- Kundernas rättigheter och jämlika tillgång till tjänster preciseras genom att stadganden justeras och mer styrning ges i frågor som tryggar tillgången till kunskap, nationell utveckling av biblioteksnätet, mångsidigt biblioteksmaterial och kunnig personal.

- Utredds möjligheten att rikta statsandel i specialfall direkt till utveckling av bibliotekstjänster (t.ex. centraliserad service, bibliotekens specialuppdrag, kommunernas gemensamma biblioteksväsen, språkproportioner).
- Genom projektfinansiering stöds de kommunala bibliotekens produktion av innehåll för webbtjänster, samarbetet mellan de kommunala biblioteken och olika förvaltningsgrenar, befrämjandet av skriftlig kultur och såväl traditionell läskunnighet som nya läskunnigheter,
- Utredningar och projekt kring aktuella frågor ges snabbt i uppdrag, och utnyttjas sedan som grund när beslut fattas och nationella uppgifter kräver snabba reaktioner.

Biblioteksexpertis och nya verksamhetsmodeller för statsförvaltningen

- För att jämlik tillgång till information och kultur, med andra ord informationsförsörjningen för medborgare och undervisning skall kunna tryggas, blir bibliotekskunnande och expertis allt viktigare även inom statens förvaltning.
- I takt med nätverkens frammarsch har behovet av en synligare nationell roll än tidigare framträtt beträffande en helhetssyn av branschen, åtgärder som omspannar olika förvaltningsgrenar och

sektorer, långsiktig utveckling och utbyggnad av ett nationell biblioteks nät.

- Att gestalta den nationella situationen och utvecklingsbehoven lyckas bäst i en verksamhetsmodell som är oberoende av biblioteksorganisationerna. Nya verksamhetsmodeller behövs förutom för utvecklandet också för operativa uppgifter, genom vilka nationella projekt flexibelt kan förverkligas.
- Biblioteksexperternas ställning inom länsstyrelserna stärks i avsikt att stöda undervisningsministeriets strategiska mål. Oberoende av hur den regionala statsförvaltningens organisationer utvecklas, behövs det regional biblioteksexpertis inom den statliga regionförvaltningen.

Till vilken nytta är de statliga åtgärderna

- Informationsmarginalisering och ojämlikhet förorsakad av medborgares boningsort, ålder, kunskapsnivå eller meddelöshet reduceras, och likaså bibliotekstjänsternas utveckling mot ojämlikhet.
- Bibliotekens uppgift att stöda den nationella identiteten, vara expert på skriftlig kultur och ett fönster mot internationalisering stärks.
- Medborgarnas jämlikhet beträffande bruk av webbtjänster tryggas.

- Spridningen av nya material/tjänster/verksamhetssätt jämlikt till olika delar av landet tryggas.
- Verksamhet som överskrider kommunala och administrativa gränser befrämjas.
- Även små kommuner, glest bebodda trakter och små organisationer kan garanteras högklassiga bibliotekstjänster och tillgång till nationellt material. Enskilda bibliotek kan koncentrera sig på sina viktigaste uppgifter och kundservice för närområdet och -organisationerna då de får hjälp av centraliserade tjänster.

En modell av effektiva samarbets- och centraliserade tjänster stödda av statens förvaltning och ett fungerande nationellt biblioteks nät gör det möjligt att trots ökande elektroniskt material

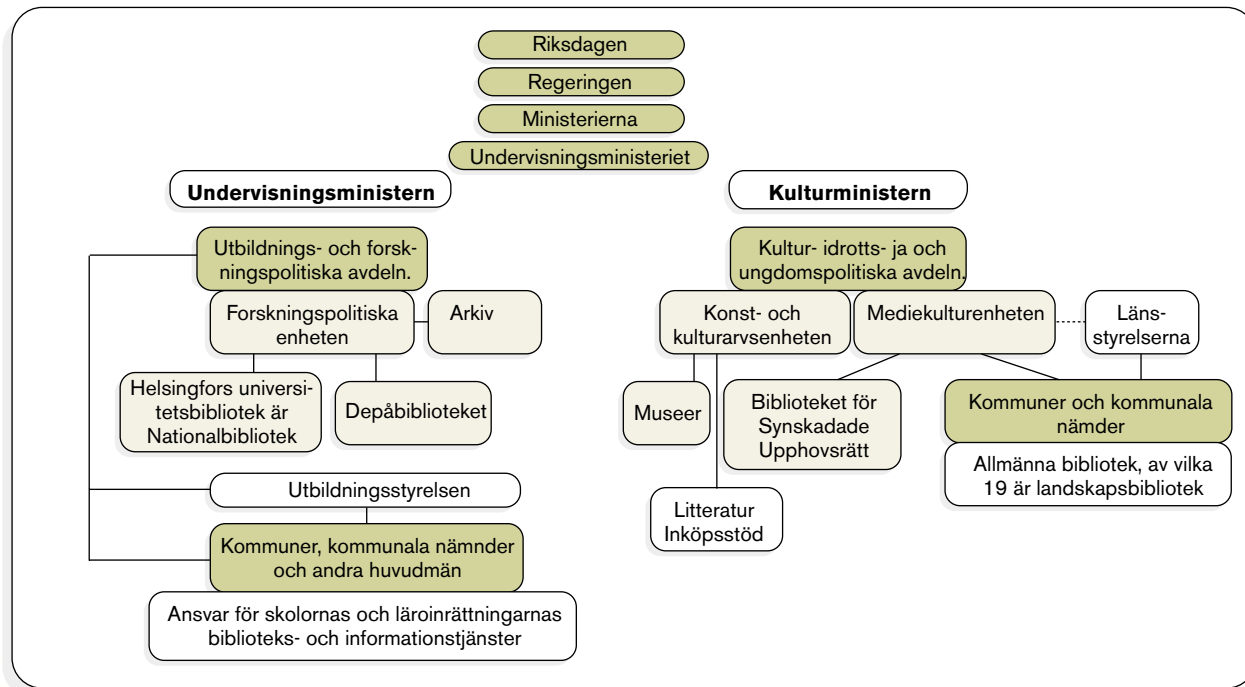
- undvika mångdubbla anskaffningar av material och kostnader,
- bli förskonad från tidskrävande dubbelarbete som görs på många olika håll,
- undgå en situation då liknande utvecklingsprojekt görs samtidigt på flera olika håll,
- förebygga att felaktiga beslut och val görs och att statens och kommunernas finansiering förspills

Förvaltningsmyndighet för de allmänna biblioteken är undervisningsministeriet. Länsstyrelserna fungerar som statliga regionala förvaltningsenheter (bibliotekslagen 1998). Undervisningsministeriet förbereder t.ex. statliga budget- och stadgeförslag beträffande de allmänna biblioteken och gör nationella linjedragningar visavi biblioteks- och informationstjänsterna, vilka sedan styr bl.a. utdelningen av de statsbidrag som är underkastade prövning. Samarbete idkas interaktivt med olika medspelare och såväl nationell som internationell påverkan utövas. Den finländska biblioteksstrategin görs synlig och känd.

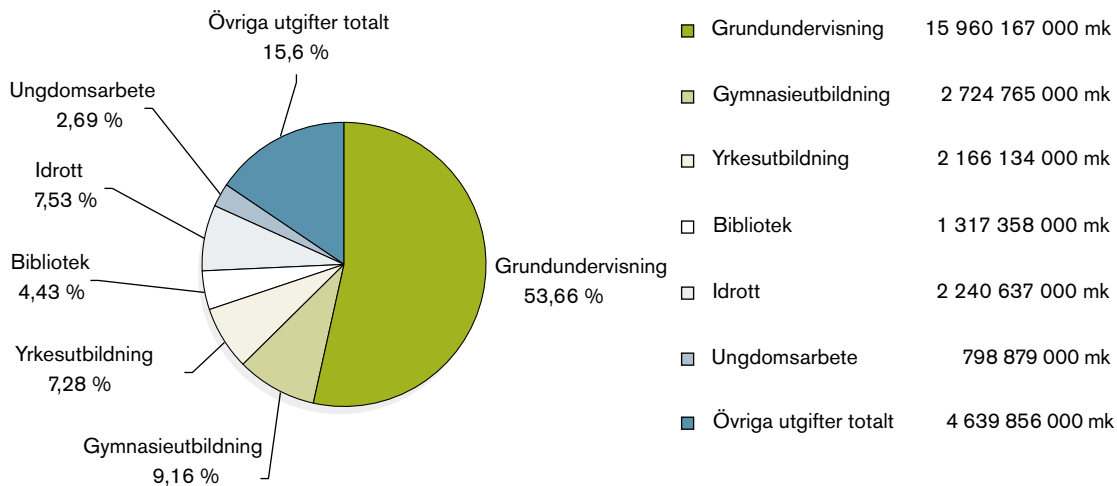
Länsstyrelserna ger informativ handledning och utvärderar regionens biblioteks- och informationstjänsters tillgänglighet och kvalitet. Regionala uppgifter som analyserats av länsstyrelserna är relevant bakgrundsinformation då nationella beslut skall fattas och åtgärder vidtas.

Förvaltningen av bibliotek, arkiv och museer år 2002

Driftskostnader för kommunernas kultur- och undervisningsväsen år 2000

Källa: Kommunernas verksamhet och ekonomi 2000. Statistikcentralen

De allmänna bibliotekens finansieringsmodell bygger på kommunerna. Det är lokalförvaltningen som ansvarar för att biblioteksservice ordnas. På basen av en särskild finansieringslagstiftning får kommunerna pengar från staten (lag nr 635/1998 och författning nr 806/1998 om finansiering av undervisnings- och kulturväsendet). Kommunerna kan allokera den kalkylerade statsandelen också till annat än biblioteksväsendet.

Förutom statsandelen för kalkylerade driftskostnader som utbetalas åt kommunerna, bidrar undervisningsministeriet med 25-50% då bibliotek byggs och bokbussar anskaffas. Även köp av bokbåt anses vara ett anskaffningsprojekt. Ytterligare erlades bidrag underkastade prövning, främst från vinstmedel för tippning, för specialuppdrag och olika projekt inom biblioteken sammanlagt cirka 3,9 miljoner €. För de tjänster som Nationalbiblioteket och Centralbiblioteket för de allmänna biblioteken producerar för allmänt bruk har tilläggsfinansiering inte erhållits.

År 2002 uppskattas bibliotekens anslag uppgå till 231,5 miljoner €. Därav finansierar staten cirka 89,5 miljoner €, varav statsandelar 85,6 miljoner €. De allmänna bibliotekens omkostnader utgör cirka 1% av kommunernas driftskostnader och 4,4% av utgifterna för kultur- och undervisningsväsendet.

Tilläggsuppgifter

På undervisningsministeriets mediekulturenhets webbsidor finns uppgifter om de allmänna biblioteken samt information om förvaltning, ekonomi, statistik och aktuella frågor också på svenska, engelska, franska och spanska.

www.minedu.fi

Ytterligare information ges av

Barbro Wigell-Ryynänen,

tel. +358-9-1607 7056

fax: +358-9-1607 6987

barbro.wigell-ryynanen@minedu.fi .

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation